

1991. évi XXXII. törvény

a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről

Az egyházak a magyar történelemben értékes kultúrateremtő, -megőrző és -átadó munkát végeztek. A hitéleti tevékenység mellett az oktatás, nevelés, az egészségügy, a szociális és kulturális szolgáltatások terén jelentős feladatokat láttak el, és fontos társadalmi szerepet tölthettek be.

A materialista és ateista világnézet kizárólagosságának elvi alapján álló pártállam az egyházak vagyontárgyainak elkobzásával, szervezeteik jórészenek felszámolásával és más hatalmi eszközökkel - folyamatos jogsértéseket elkövetve - az egyházak hitéleti tevékenységét és társadalmi szerepüket szűk korlátok közé szorította.

A jogállamiságot megvalósító Magyar Köztársaságban az egyházak ismét szabadon, korlátozás nélkül betölthetik társadalmi szerepüket, ehhez azonban hiányoznak az anyagi eszközeik.

A rendszerváltást megelőző Országgyűlés által a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról megalkotott 1990. évi IV. törvény már utalt arra, hogy a magyarországi egyházak a hitélet körébe tartozó munkálkodásuk mellett kulturális, nevelési-oktatási, szociális, egészségügyi tevékenységükkel és a nemzeti tudat ápolásával jelentős szerepet töltenek be az ország életében. Az akkori körülmények között azonban még nem kerülhetett sor e szerep betöltéséhez szükséges tárgyi, anyagi feltételek biztosítására.

Az Országgyűlés az elkövetett súlyos jogsértések részbeni orvoslása, részben pedig az egyházaknak az 1990. évi IV. törvényben említett tevékenységük folytatásához szükséges tárgyi, anyagi feltételek biztosítása érdekében az egyes volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről a következő törvényt alkotja:

Alapvető rendelkezések

1. § (1) E törvény hatálya kiterjed arra az egyháztól, vallásfelekezettől, vallási közösségtől, egyéb egyházi szervezettől (a továbbiakban együtt: egyház) 1948. január 1-je után kártalanítás nélkül állami tulajdonba került beépített ingatlanra, amely az állami tulajdonba kerülésekor a 2. § (2) bekezdésében meghatározott célt szolgált, feltéve, hogy az ingatlan e törvény hatálybalépésekor állami tulajdonban vagy a helyi önkormányzat tulajdonában van.

(2) E törvény alkalmazásában egyházi tulajdonnak kell tekinteni az egyház javára létesített alapítvány tulajdonát és az egyháznak az egykori kegyúri jogviszonyon alapuló ingatlanhasználati jogát is, ha az egyébként az (1) bekezdésben foglaltaknak megfelel.

(3) A beépített ingatlannal egy tekintet alá esik az állami tulajdonba kerüléskor az ingatlanhoz tartozó és e törvény hatálybalépésekor is beépítetlen földrészlet olyan mértékben, amennyire az ingatlan tervezett hasznosítása azt indokolja; továbbá a volt felekezeti temető.

(4) E §-ban említett, az állam vagy a helyi önkormányzat tulajdonában lévő ingatlan tulajdonjoga, kezelői joga nem ruházható át, és ezek az ingatlanok nem terhelhetők meg. Ez az általános tilalom a 21. § (1) bekezdésében foglalt intézkedésig áll fenn.

2. § (1) Az 1. §-ban említett ingatlan (a továbbiakban: ingatlan) - az egyház igénylése alapján - az e törvényben szabályozott eljárással kerül a volt tulajdonos egyház tulajdonába és használatába (a továbbiakban: ingatlanátadás) az egyház tényleges tevékenysége szerint szükséges mértékben és időben, figyelembe véve az állami, a helyi önkormányzati feladatok ellátásához nélkülözhetetlen tárgyi feltételeket és az állami, illetőleg az önkormányzati költségvetésből az ingatlanátadásra juttatott pénzügyi fedezetet.

(2) Az ingatlanok közül - az (1) bekezdésben foglaltak szerint - az egyháznak át kell adni azokat, a következő célok megvalósításához szükséges ingatlanokat:

- a) hitélet (vallásgyakorlás, konferenciatelep, egyházi igazgatás, egyházi alkalmazásban álló személy elhelyezésére szolgáló lakás, papnevelés stb.),
- b) szerzetesrend, diakonus és diakonissza közösség működése,
- c) oktatás, nevelés,
- d) egészségügyi, szociális cél, gyermek- és ifjúságvédelem,
- e) kulturális cél (közösségi ház, múzeum stb.).

(3) Az egyház tulajdonába kell adni azokat az állami tulajdonba vett egyházi, illetőleg a helyette használatba adott állami, helyi önkormányzati tulajdonú ingatlanokat, amelyeket az egyház jelenleg is a (2) bekezdésben említett célra használ. Ezeket az ingatlanokat - közvetlen megállapodás hiányában - a 7. §-ban említett jegyzéknek tartalmaznia kell.

(4) Az egyház által igényelt ingatlan helyett a vele történt megállapodás alapján

a) más megfelelő, állami vagy helyi önkormányzati tulajdonú ingatlant vagy épület létesítésére alkalmas beépítetlen telket, illetőleg

b) az egyház részére kivételesen ingatlanvásárlásra, épület létesítésre pénzbeli kártalanítást is lehet adni.

(5) Az ingatlanátadásra vonatkozó igény érvényesítése során az egyház erre felhatalmazott szerve járhat el. Más egyházi szerv nyilatkozata csak az említett szervtől kapott külön megbízás alapján fogadható el.

Az egyeztető bizottságok feladata és működése

3. § (1) Az ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezésére a Kormány és az érdekelt egyház képviselőiből egyházanként egyeztető bizottság (a továbbiakban: bizottság) alakul.

(2) A bizottság elnöke a Miniszterelnöki Hivatal illetékes államtitkára, társelnöke az egyház képviselőinek vezetője, tagjai a művelődési és közoktatási miniszternek, a belügyminiszternek, az igazságügyminiszternek, a népjóléti miniszternek, a pénzügyminiszternek és a Miniszterelnöki Hivatalnak a megbízottai, valamint az egyház képviselői a Kormányt képviselő tagokkal azonos számban.

(3) Ha a bizottság helyi önkormányzati tulajdonú ingatlanról tárgyal, a döntésben a bizottság tagjaként az érintett önkormányzat képviselője is részt vesz, és ilyenkor a bizottság egyházi tagjainak száma is ennek megfelelően növekszik.

(4) Az elnököt akadályoztatása esetén a művelődési és közoktatási miniszter megbízottja, a társelnököt az általa kijelölt személy helyettesíti. Az egyház a bizottságba küldött képviselőjét több képviselőjének - a szavazásra is kiterjedő - helyettesítésével is megbízhatja.

(5) A bizottság akkor határozatképes, ha az elnöke, társelnöke (helyetteseik), valamint tagjainak legalább kétharmada jelen van.

(6) A bizottság a javaslatra vonatkozó és egyéb határozatait szótöbbséggel hozza. Helyi önkormányzati tulajdonú ingatlan átadására vonatkozó javaslat esetén - ha azzal nem értett egyet - az önkormányzat képviselőjének állásfoglalását a Kormány elé terjesztett jegyzéken különvéleményként fel kell tüntetni. A bizottság üléséről jegyzőkönyvet kell készíteni.

(7) A bizottság a 11. § (1) bekezdése szerint bejelentett igények elbírálásáig folyamatosan, majd évente szükség szerint működik. Működésének szabályait a bizottság maga határozza meg.

4. § (1) A bizottság feladata - az egyház igénylése alapján [11. § (1) bek.] - az átadásra javasolt ingatlanok jegyzékének összeállítása.

(2) A jegyzék a következőket tartalmazza:

a) az ingatlan azonosítására szolgáló adatokat (címe, helyrajzi száma, területe, beépítettsége),

b) az ingatlan használatának mi volt a célja az állami tulajdonbavételkor, a jegyzék összeállításakor, és mi a tervezett célja az átadást követően,

c) az ingatlannak az állami tulajdonbavételkor ki volt és jelenleg ki a tulajdonosa (kezelője, használója),

d) az állami tulajdonbavétel jogcímét,

e) az átadás tervezett évét,

f) azt a körülményt, hogy az igény kielégítésére a 2. § (4) bekezdése szerint kerül sor,

g) a 6. § (1) bekezdésében foglalt adatokat.

(3) A (2) bekezdés e) pontjának - évenkénti meghatározással - tartalmaznia kell, hogy melyek azok az ingatlanok, amelyeket az egyház a bizottság állásfoglalását követő 3 éven belül kíván átvenni.

(4) A (3) bekezdés szerint időbeli meghatározás nélkül igényelt ingatlanok esetén az egyház ugyancsak a (3) bekezdésben említett 3 év alatt nyilatkozhat arról, hogy melyik ingatlant, melyik évben kívánja átvenni a 7. §-ban meghatározott 10 éven belül. A nyilatkozatot a művelődési és közoktatási miniszterhez kell megküldeni.

5. § (1) A jegyzék összeállítását megelőzően a művelődési és közoktatási miniszter közli a 11. § szerint benyújtott egyházi igényeket a tulajdonos helyi önkormányzattal, illetőleg az ingatlan kezelőjével, és felhívja őket, hogy 30 napon belül állapodjanak meg az igénylővel ingatlanátadásról. Egyidejűleg az igénylő egyházat is fel kell hívni a közvetlen megállapodásra.

(2) Az ingatlanátadásra vonatkozó megállapodásra a 14. §-t kell alkalmazni.

(3) A megállapodás egy példányát meg kell küldeni a művelődési és közoktatási miniszternek, aki ennek alapján az ingatlanigénylést az egyház által benyújtott igények közül törli.

(4) Az (1) bekezdésben említett határidő egyszer 30 nappal akár az egyháznak, akár a tulajdonosnak (kezelőnek) a művelődési és közoktatási miniszterhez tett bejelentésével meghosszabbodik. További határidő-meghosszabbításnak az egyház bejelentése alapján van helye. Nem lehet az (1) bekezdésben foglalt határidőt meghosszabbítani a 2. § (3) bekezdésében említett ingatlan esetén,

(5) Ha a határidőn belül megállapodás nem született, arról - az akadály ismertetésével - haladéktalanul tájékoztatni kell a művelődési és közoktatási minisztert, és részére a keletkezett iratokat meg kell küldeni.

6. § (1) Ha az érdekeltek közvetlen tárgyalása alapján a megállapodásra nem került sor, a bizottság határoz az ingatlanok a 4. § (1) bekezdésében említett jegyzékbe történő felvételéről. A bizottság határozatának tartalmaznia kell, hogy az átadáshoz előreláthatólag milyen pénzügyi fedezet, cserehelyiség szükséges, és arról ki gondoskodik. A bizottság figyelembe veszi az érdekeltek (az egyház és az ingatlan tulajdonosa, kezelője, használója) véleményét, és törekszik valamennyi érdekelt számára megfelelő megoldás kialakítására.

(2) A bizottsági döntéshez be kell szerezni az ingatlan jelenlegi és tervezett használata szerint érdekelt miniszter, valamint műemlékileg védett ingatlan, illetőleg védett természeti terület esetén a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter véleményét.

(3) A bizottság ülésére az igényeket a művelődési és közoktatási miniszter megbízottja terjeszti elő. Az előterjesztést megelőzően az érdekeltek jogosultak álláspontjukat nyilatkozatban rögzíteni. Az előterjesztésben ismertetni kell az 5. § szerinti eljárás lényegét, és csatolni kell az előterjesztéshez az érdekeltek nyilatkozatait.

A Kormány eljárása

7. § (1) A bizottság előterjesztése alapján az egyháznak átadásra kerülő ingatlanok jegyzékét (a továbbiakban: jegyzék) az előterjesztés évétől számított tízéves időszakra a Kormány hagyja jóvá. A jegyzék kivételesen indokolt esetben kiegészíthető.

(2) A Kormánnyal - a szavazatokat feltüntetve - ismertetni kell azokat az ingatlan igényeket is, amelyeket a bizottság nem támogatott.

(3) Az (1) bekezdésben említett jegyzék tartalmáról a művelődési és közoktatási miniszter 30 napon belül tájékoztatja az igénylő egyházat, az ingatlantulajdonos helyi önkormányzatot és az ingatlan kezelőjét.

8. § (1) Az egyház a jóváhagyott jegyzékben szereplő ingatlanok közül az egyes ingatlanok átadására vonatkozó igényét - a hasznosítás kialakított feltételeit ismertetve - a tárgyévet megelőző év március 31-ig jelentheti be a művelődési és közoktatási miniszternél.

(2) A jegyzékbe felvett ingatlanoknak - az egyház igénylése alapján - évente legalább 5%-át az egyháznak át kell adni.

(3) A Kormány az (1) bekezdés szerint tett bejelentés alapján és a (2) bekezdésben foglaltakra tekintettel indítványozza az Országgyűlésnek az ingatlanátadáshoz szükséges pénzügyi fedezetnek az éves állami költségvetésben való biztosítását. Ha az Országgyűlés az indítványnak nem ad helyet, a Kormány a jóváhagyott jegyzékben - az egyház, szükség esetén a bizottság meghallgatása után - az átadás határidejét módosítja.

(4) A jegyzék módosítását az ingatlan átadásának tervezett évét megelőző év március 31-ig kezdeményezheti az egyház, az ingatlantulajdonos helyi önkormányzat, a bizottság más tagja, továbbá az ingatlan kezelője. A módosításra a jegyzékbevitelre vonatkozó eljárás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

9. § (1) A Kormány döntésének végrehajtásaként a művelődési és közoktatási miniszter - a 8. § (1) bekezdése szerint tett bejelentés alapján - az éves állami költségvetés elfogadását követő 30 napon belül határozattal intézkedik az ingatlanok az egyház által meghatározott egyházi jogi személy részére való tulajdonba adása és a tulajdonjog az ingatlannyilvántartásba való bejegyzése, illetőleg a 2. § (4) bekezdésének *b)* pontjában említett kártalanítás kifizetése iránt. A 2. § (3) bekezdésében említett ingatlan esetén az intézkedést a jegyzék jóváhagyását követő 30 napon belül kell megtenni.

(2) Az (1) bekezdésben említett határozatban a kisajátítási eljárás szabályainak megfelelő alkalmazásával rendelkezni kell a helyi önkormányzat tulajdonjogának, illetőleg a kezelő kezelői jogának megvonásáról, az ingatlan birtokba adásának időpontjáról, az ingatlan tulajdonosának, kezelőjének, használójának és egyéb, az ingatlannyilvántartásba bejegyzett jogosultjának a

kártalanításáról.

10. § (1) A kártalanítási döntéskor a bizottsági határozatot, illetőleg az azt megelőző eljárás adatait kell alapul venni. A kártalanítást úgy kell meghatározni, hogy az ingatlan használojának a megfelelő elhelyezése biztosítható legyen. Ha az elhelyezésről az ingatlantulajdonos helyi önkormányzat, illetőleg az ingatlan kezelője vagy alapító szerve nem tud gondoskodni, a kincstári ingatlanokból adható csereingatlan, illetőleg a csereingatlan megszerzéséhez a pénzügyi fedezetet az állami költségvetés biztosítja. A kártalanításra a kisajátítási kártalanítás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) A kezelő a kezelői jogáért kártalanításra akkor jogosult, ha azt ellenértékért saját pénzeszközéből szerezte. A saját pénzeszközéből végzett értéknövelő beruházásért kártalanítás akkor is jár, ha egyébként a kezelő a kezelői jogért kártalanításra nem jogosult.

(3) A kártalanítás pénzügyi fedezetének biztosítását az állami költségvetés helyett az érdekelt egyház is vállalhatja úgy, hogy az állam részéről történő visszafizetésre a Kormánnyal megállapodik.

11. § (1) Az ingatlanátadásra vonatkozó igénylést - a 2. § (3) bekezdésében említett ingatlanokra elkülönítve - e törvény hatálybalépését követő 90 napon belül lehet a művelődési és közoktatási miniszterhez benyújtani.

(2) Az (1) bekezdésben említett határidő után benyújtott igénylésekkel kapcsolatos eljárást a bizottság az alapigénylés [(1) bek.] jóváhagyását követően folytatja le, és terjeszti javaslatát a Kormány elé. Az így később bejelentett igény alapján bejegyzésre kerülő elidegenítési és terhelési tilalom az alapigénylésre vonatkozó határidő lejártától kezdődik.

(3) Az igénylésnek a 4. § (2) bekezdésében foglalt adatokat kell megfelelően tartalmaznia, és ahhoz csatolni kell a rájuk vonatkozó, rendelkezésre álló okiratokat. Az igénylés a bizottság tárgyalásának befejezéséig módosítható.

Elidegenítési és terhelési tilalom

12. § (1) A művelődési és közoktatási miniszter az egyházak ingatlan-igénybejelentésétől [11. § (1) bek.] számított 60 napon belül megkeresi az illetékes megyei (fővárosi) földhivatalt (a továbbiakban: földhivatal), hogy az elidegenítési és terhelési tilalom ingatlannyilvántartásba való bejegyzése iránt intézkedjen. A miniszter erről az igénybejelentés záradékolása tárgyában hozott határozatával rendelkezik.

(2) Ha a művelődési és közoktatási miniszter azt állapítja meg, hogy az (1) bekezdésben említett igénybejelentésben foglalt valamely ingatlan nem tartozik e törvény hatálya alá, erről külön határozatot hoz, és az elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzése iránt nem rendelkezik.

(3) A záradékolt igénybejelentésben szereplő ingatlan tulajdonjoga, kezelői joga nem ruházható át, és ez az ingatlan nem terhelhető meg. E tilalom a bejegyzési kérelemnek a földhivatalhoz való benyújtásától az egyházi jogi személy tulajdonjogának bejegyzéséig, legfeljebb azonban 10 évig áll fenn.

(4) A művelődési és közoktatási miniszter az elidegenítési és terhelési tilalom törlése iránt határozattal intézkedik,

a) ha az egyház a 4. § (4) bekezdésében említett nyilatkozatot az említett határidőben nem tette meg,

b) ha az ingatlant az egyház - bár az átadásra rendelkezésére állott - a meghatározott határidőig nem vette át,

c) a 2. § (4) bekezdésében említett megállapodás alapján.

Ez utóbbi esetben - az egyház kérésére - az elidegenítési és terhelési tilalmat az átadásra tervezett ingatlanra kell az ingatlannyilvántartásba bejegyeztetni.

(5) A (3) bekezdésben foglalt tilalom alól - az érdekelt egyház egyetértésével - a művelődési és közoktatási miniszter felmentést adhat.

Felülvizsgálat

13. § (1) A művelődési és közoktatási miniszter e törvényben megállapított hatáskörében hozott határozatának felülvizsgálatát - a (4) bekezdésben foglalt kivétellel - törvénysértésre hivatkozással a bíróságtól lehet kérni. A perre a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény XX. fejezetének rendelkezéseit kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a perre az ingatlan fekvése szerinti megyei bíróságnak, illetőleg a Fővárosi Bíróságnak van hatásköre és illetékessége.

(2) A bíróság a 12. § (2) bekezdésében említett határozat elleni kereset benyújtásáról - a perindítás

bejegyzése végett - haladéktalanul értesíti a földhivatalt.

(3) A bíróság a tulajdonos, kezelő, használó kártalanítására vonatkozó döntést, valamint a 12. § (2) bekezdése alapján hozott határozatot megváltoztathatja. A 12. § (1) bekezdésében említett határozat ellen benyújtott keresetnek a bejegyzés végrehajtására nincs halasztó hatálya.

(4) Ha a művelődési és közoktatási miniszter határozata a Kormány döntésének nem felel meg, illetőleg az előírt határidőben a miniszter nem határoz, az egyház, az ingatlan tulajdonosa, kezelője, használója, illetőleg az, akire a döntés kötelezettséget állapít meg, a Kormányhoz fordulhat intézkedésért.

Az ingatlan közvetlen igénylése

14. § (1) Az egyház az ingatlantulajdonos helyi önkormányzattól, illetőleg az ingatlan kezelőjétől a 11. §-ban foglalt igénybejelentés mellett közvetlenül is igényelheti a volt egyházi tulajdonú ingatlanok az általa meghatározott egyházi jogi személy részére történő átadását. Az átadásra, az egyházi jogi személy tulajdonjogának ingatlanyilvántartási bejegyzésére a felek megállapodása alapján kerül sor. Az átadásról a Művelődési és Közoktatási Minisztériumot tájékoztatni kell.

(2) Az (1) bekezdés szerinti megállapodásnak tartalmaznia kell a birtokba adás időpontját, a használó elhelyezésére, a felmerülő költségekre és azok viselésére vonatkozó rendelkezéseket.

(3) Ha az ingatlantulajdonos helyi önkormányzat, az ingatlan kezelője és a használó a használat megszüntetésében nem tudott megállapodni, a tulajdonos, a kezelő az ingatlan használatára fennálló jogviszonyt felmondhatja. A felmondásra a lakások elosztásáról és a lakásbérletről szóló 1/1971. (II. 8.) Korm. rendelet 76. §-ának (1), (3), (4) bekezdését, 77. és 78. §-át, illetőleg a nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletéről szóló 1/1972. (I. 19.) Korm. rendelet 18. §-ának (2), (4) bekezdését és 19. §-át kell megfelelően alkalmazni.

(4) E § szerint történő ingatlanátadáshoz szükséges kártalanításról az átadó szerv vagy az alapító szerve gondoskodik. E célra a Kormány az Országgyűlés döntése alapján az állami költségvetésből pénzügyi fedezetet biztosít. Az erre irányuló kérelmet a művelődési és közoktatási miniszterhez kell benyújtani, csatolva a megállapodás tervezetét.

Egyéb rendelkezések

15. § (1) A Kormány és az érdekelt egyház megállapodhat abban, hogy az állam - abból a célból, hogy az egyháznak a társadalom számára hasznos tevékenységéhez megfelelő anyagi feltételeket teremtsen - részleges kárpótlást ad azokért az ingatlanokért, amelyek e törvény alapján nem kerülnek átadásra, valamint az egyháztól kártalanítás nélkül 1948. január 1-je után állami tulajdonba került, az 1. §-ban nem említett ingatlanokért.

(2) A kárpótlásra fordítható összeget az Országgyűlés évente, az állami költségvetés keretében állapítja meg.

16. § (1) A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 107. §-ának (3) bekezdése alapján a megyei (fővárosi) vagyonátadó bizottságok döntése, illetőleg külön törvény alapján nem kerülhet a helyi önkormányzat tulajdonába az az ingatlan, amelyet e törvényben említett jegyzék (7. §) szerint egyházi tulajdonba kell adni.

(2) Azok az állami tulajdonú ingatlanok, amelyekre e törvény szerint az elidegenítési és terhelési tilalmat az ingatlan nyilvántartásba bejegyezték, de a jegyzékben nem szerepelnek, a művelődési és közoktatási miniszter hozzájárulásával kerülhetnek - az (1) bekezdésben említett módon - a helyi önkormányzat tulajdonába. A döntéshez be kell szerezni az érdekelt egyház, továbbá műemlékileg védett ingatlan, illetőleg védett természeti terület esetén a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter véleményét.

(3) A jogerős bírósági határozat meghozataláig nem kerülhetnek a helyi önkormányzat tulajdonába az (1) bekezdésben említett módon azok az ingatlanok, amelyek esetén a 12. § (2) bekezdése alapján hozott határozat bírósági felülvizsgálatát kérték.

(4) A jegyzékről és az egyházak bejelentett ingatlanigényéről a Művelődési és Közoktatási Minisztérium a megyei (fővárosi) vagyonátadó bizottságot tájékoztatja.

(5) A 21. § (1) bekezdésében foglalt intézkedésig az (1)-(3) bekezdésben említettek túlmenően sem kerülhetnek az ingatlanok az állam tulajdonából a helyi önkormányzat tulajdonába.

17. § (1) E törvény rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell az olyan, egyébként e törvény hatálya alá tartozó ingatlanra is, amely ugyan egyházi tulajdonban maradt, de azt állami intézkedés folytán - a tulajdonossal kötött szerződés nélkül - harmadik személy használja. Az ilyen ingatlanok

tekintetében az egyház tulajdonosi jogait a használóval kötött megállapodásban vagy a bíróság előtt is érvényesítheti.

(2) Az egyház kérheti a Kormánytól az egyébként e törvény hatálya alá tartozó, de e törvény hatálybalépésekor már nem állami vagy helyi önkormányzati tulajdonban levő - az egyház tevékenysége szempontjából különleges jelentőségű (szakrális) - ingatlan megszerzéséhez szükséges pénzügyi fedezet biztosítását, illetőleg az ingatlanok a kisajátítását az egyház részére történő átadás céljából. A kérelmet a művelődési és közoktatási miniszternél lehet előterjeszteni. A kérelemről - bizottsági előkészítés után - a Kormány dönt, és ennek alapján az ingatlanra vonatkozó kisajátítási kérelmet a művelődési és közoktatási miniszter nyújtja be.

18. § Az e törvényben foglaltak végrehajtása érdekében folyó eljárások során

a) a jogszabályban előírt lakáspótlásról, illetőleg nem lakás céljára szolgáló helyiség pótlásáról - a használó elhelyezésén túl - gondoskodni nem kell,

b) az ingatlanátadásra vonatkozó megállapodáshoz más szervnek az állami vagyon védelme érdekében előírt hozzájárulása nem szükséges.

19. § E törvény alapján indított eljárás és e törvény alapján történő vagyonszerzés illetékmentes.

Záró rendelkezések

20. § (1) E törvény a kihirdetését követő 8. napon - 1. §-a a törvény kihirdetése napján - lép hatályba.

(2) E törvény végrehajtásáról a művelődési és közoktatási miniszter gondoskodik. Ezen belül feladata különösen a bizottságok munkájának előkészítése, ideértve a 4. § (1) bekezdésében említett jegyzékbe kerülő adatok ellenőrzését is. A miniszter az e törvény alapján az egyháznak átadott ingatlanokról nyilvántartást vezet. Az e feladatokhoz szükséges pénzügyi előirányzatot a Kormány biztosítja.

(3) A bizottságokat e törvény hatálybalépését követő két hónapon belül kell a bizottság elnökének megalakítania.

21. § (1) A Kormány az 1. § (4) bekezdésében foglalt tilalmat a 12. § (1) bekezdése szerint záradékolt igénybejelentéseknek a földhivatalokhoz való megküldését követő egy hónapon belül rendelettel megszünteti.

(2) Az egyházak az 1992. évben átvenni kívánt ingatlanra vonatkozó igényüket (8. §) a 11. § (1) bekezdésében meghatározott határidőig, az ott említett igényléssel együtt jelenthetik be.

22. § A kisajátításról szóló, módosított 1976. évi 24. törvényerejű rendelet 4. §-ának (1) bekezdése a következő *o* ponttal egészül ki:

(Ingatlan kisajátítani az alábbi célokra lehet:)

„*o*) a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény 17. §-ának (2) bekezdése alapján az egyház részére történő átadás.”

23. § Az egyházak működéséhez szükséges, e törvényben nem szabályozott anyagi feltételekről az Országgyűlés külön törvényt alkot.